

**Commentariorum ac disputationum, in tertiam partem divi
Thomae tomi quinque**

Priorum vigintisex Quaestionum eius Partis expositionem complectens

Suárez, Francisco

[Köln], 1617

Sectio tertia Quomodo voluntas Christi existens in peccabilis ex vnione
potuerit esse libera.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-93775](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-93775)

memb. 4. Henric. quodlib. 1. q. 16 & quodlib. 14. q. 5. Idemque fuit sensus antiquorum Patrum, ut patet ex superius citat. & ex August. lib. 3. de lib. arbit. c. 2. & 3. Hieronym. Dialog. 1. & 3. contra Pelag. & epist. 147. Greg. Nissen. lib. 7. Philosoph. cap. 1. & 3. Damasc. lib. 2. de fid. cap. 7. 25. & 26. & alij passim. Imo & Scriptura ita declarat arbitrij libertatem, Ecclesiastici 15. 1. Corinth. 7. denique etiam Aristoteles id docuit 3. Ethic. cap. 5. lib. 9. Metaphys. text. 10. Et D. Thom. 1. p. q. 41. artic. 2. ubi Caietan. latissime hoc tradit, & quæst. 82. artic. 1. ad primum. Et à posteriori explicatur, quia, si vera libertas arbitrij stare posset cum necessitate, possent omnia ex necessitate, & sine contingencia euenire, falsa libertate arbitrij, quod est contra sententiam omnium, qui de libero arbitrio loquuntur. Vnde merito damnatur VVicleph. eo quod dixerit, Christum mortuum necessitate, ut videri potest in VVuald. in doctrina articul. 1. c. 25. & Caluinus damnatur ut hæreticus, quia libertatem arbitrij negat, quamuis ille solus neget libertatem necessitati oppositam, non coactioni. Fatetur enim, hominem voluntariè & libenter operari, quamuis non possit aliter operari. Et Pius quintus, & Gregorius decimus tertius in proprijs Bullis contra Michaellem Baium inter alias illius propositiones hanc damnarunt, quæ numero erat trigesima octaua: *Quod voluntarie sit, libere sit, quamuis necessario sit.*

Denique rationes in fine præcedentis conclusionis adductæ, si quid valent, hanc eodem modo conuincunt. Quia hæc libertas seu indifferentia, & dominium propriarum actionum, est naturalis proprietas hominis, & magnam dicit perfectionem, & ad meritum maxime necessaria est. Nam, ut recte dicit Iulianus Apol. 1. pro Christian. ad medium, *Nulla laude esset homo dignus, nisi esset ad vtrumque flexibilis*: & Hilarius lib. 1. de Trinit. tractans illud Ioan. 1. *Dedit eis potestatem filios Dei fieri. Non necessitatem* (ait) *sed potestatem*, ut voluntas premium assequatur. Et Diuus Hieronymus, libro secundo contra Iouinianum: *Vbi necessitas, ibi nec corona, ideo liberi arbitrii nos condidit Deus*. Quod in materia de gratia latius demonstratur. Solum superest, ut ostendamus, nihil fuisse in voluntate Christi, quod ei necessitatem imponeret: nam, cum hæc necessitas non sit naturalis homini, si aliud non est illata, euident est, in illo esse non potuisse. Id autem præstabitur, soluendo difficultates circa hanc libertatem Christi occurrentes, quæ grauissimæ & difficillimæ sunt.

SECTIO III.

Quomodo voluntas Christi existens impeccabilis ex vnione potuerit esse libera.

Prima difficultas sumitur præcisè ex ipsa vnione, per quam Christi voluntas intrinsece facta est impeccabilis, ut supra ostensum est: vnde sit, voluntatem Christi ex vi vnionis esse determinatam ad vnum, scilicet, ad bonum, & consequenter non esse liberam. Respondet D. Thomas hic ad 3. inde solum fieri, Christi voluntatem esse determinatam ad bonum in communi, non tamen ad hoc vel illud bonum, & ideo, ad summum, sequi, habuisse necessitatem quoad specificationem honesti ut sic, non vero quoad exercitium, nec quoad hoc vel illud honestum, quod satis omnino est ad libertatem, ut in Beatis & in Deo ipso constat: in differentia enim, seu potestas ad malum, non est perfectio, sed imperfectio libertatis, ut recte Augustinus supra dixit. Quæ solutio optime satisfacit, quoad hoc, ut ex hoc solo capite impeccabilitatis Christi, non satis probetur, Christum caruisse libertate in omnibus actibus suis: si tamen argumentum vrgeatur de speciali actu voluntatis moriendi pro hominibus, non videtur satisfacere responsio: quia voluntas Christi ex vi suæ impeccabilitatis fuit omnino determinata ad hunc

Actum: ergo saltem in eo actu non fuit libera, quod est omnino falsum, quia eo actu maxime nobis meruit. Antecedens patet, quia ille actus fuit præceptus Christo: ergo non potuit illud præceptum transgredi, quia hoc intrinsece sequitur ex impeccabilitate, imo in re videtur esse idem, non posse peccare, & non posse transgredi præceptum. Ergo non potuit non habere actum illum præceptum, cum non posset aliter non transgredi illud præceptum: ergo erat omnino determinatus ad illum actum.

Hæc difficultas vulgaris est, nunquam tamen satis expedita, vnde varijs modis illi responderi solet.

Prima responsio est, negando, Christum habuisse huiusmodi præceptum. Sed hoc & falsum est, ut ostendat quæstione vigesima, & non soluit difficultatem, quæ vrgeri eodem modo potest in præceptis naturalibus, quibus nullus negare potest, Christum ut hominem fuisse ligatum, seu obligatum.

Secunda & valde irrita responsio est, verum esse, supposito præcepto, Christi voluntatem non potuisse non efficere illum actum, atque adeo mansisse omnino determinatam ad illum, ac denique in sensu composito necessario habuisse illum: & nihilominus simpliciter fuisse liberam, quia simpliciter, seu ablato præcepto, potuisset illum non habere, necessitas enim, quæ est ex suppositione, vel tantum in sensu composito, non tollit libertatem.

Sed hæc responsio ita generatim sumpta, neque soluit, neque explicat difficultatem: quia vel hæc solutio assumit vt generale principium, nullam suppositionem factam, qua posita, in voluntate necessario sequitur actus in sensu composito, efficere, ut talis actus simpliciter sit necessarius, & non liber: vel solum indefinite sumit, non omnem suppositionem seu sensum compositum inferre necessitatem simpliciter, vel tollere libertatem. Primum est omnino falsum, primo, quia alias voluntas nunquam posset necessario, & sine libertate elicere aliquem actum, etiam de potentia absoluta. Patet sequela, quia nullus est actus, quem voluntas necessario efficiat, non facta aliqua suppositione, præsertim loquendo de actibus, ad quos voluntas natura sua non est determinata: in his enim, cum voluntas de se sit libera, si necessitatem pati debet, oportet vt aliquid circa illam fiat vel supponatur, quo posito, sequatur illa necessitas, & ita non posset Deus necessitate voluntatem ad huiusmodi actum, quia non potest illam determinare, nisi addendo vel efficiendo aliquid, ex quo necessario efficiatur talis actus. Consequens autem est contra omnes Theologos docentes, licet Deus non possit cogere voluntatem, posse tamen illi necessitatem inferre. Et ratione patet, quia, licet naturalis modus operandi voluntatis sit liber, si tamen per suppositionem vel motionem extrinsecam sit (sicut fieri potest) vt non permittatur operari illo modo, sed omnino ab alio determinetur ad eliciendum actum, quid refert naturalis libertas voluntatis, qui solum est veluti in actu primo, vt talis actus non sit simpliciter necessarius?

Et confirmatur, quia alias neque amor Dei in Beatis esset necessari? necessitate opposita libertati simpliciter, quia solum est necessarius ex suppositione visionis, atque adeo in sensu tantum composito. Si vero dicatur secundum, scilicet, non omnem suppositionem tollere libertatem, primum relinquitur explicandum, quæ suppositio tollat illam, & quæ sit ratio differentia, & cur suppositio, de qua nunc agimus, illam non tollat. Quæ omnia in dicta solutione omittuntur. Deinde videtur suppositio præcepti, de qua nunc est sermo, esse ex illis, quæ tollunt libertatem simpliciter: nam, quado suppositio habet has duas conditiones, scilicet, vt, illa posita, necessario sequatur actus, & illam poni non pendeat ex libertate voluntatis, sed omnino antecedit liberum consensum illius, talis suppositio videtur tollere libertatem.

Ddd 4 & in-

Pius V.
Greg. XIII.
Mich. Baius

Hieron.

Responsio.
D. Thom.

August.

Obiisio.

& inducere necessitatem simpliciter: quia tunc neq[ue] suppositio est libera, neq[ue] dimanatio actus est tali suppositione, seu ex voluntate sic affecta, est libera. & ita nullibi relinquitur libertas circa talem actum. Sicut, si intentio finis non est libera, & electio talis medij vnici necessario sequitur ex intentione, non potest electio esse libera: huiusmodi autem est in presenti impositio precepti, quæ non pendet ex voluntate humana Christi, nam ante actum, & liberum consensum eius, impositum est illi tale preceptum, & facta tali suppositione, non potest non sequi actus: ergo.

Respon. 3. Propter hæc est tertia responsio, præceptum illud dependisse ex ipsa humana Christi voluntate, quia Pater æternus non imposuit Christo tale præceptum, nisi quia Christus ita voluit, & petijt. Sed hæc responsio probari nullo modo potest, & primo non generaliter satisfacit, quia non procedit in præceptis, quæ sunt de lege naturæ. Secundo etiam de hoc positiuo præcepto redimendi homines, illud dicitur omnino sine fundamento. Imo est parum consentaneum, tum diuinæ providentiæ, tum Scripturis, quæ de hoc negotio loquuntur. Primum constat, quia illa responsio ponit, totum negotium nostræ redemptionis primo, & per se dependisse ab humana Christi voluntate, & ab illa esse definitum. Est autem per se incredibile, supremum opus diuinæ providentiæ, & prædestinationis, quasi primam originem habuisse ab humana Christi voluntate. Non ergo diuina voluntas decreuit, & præcepit, vt Christus nos, moriendo, redimeret, quia ipse Christus hoc voluit & petijt: sed potius ideo ipse hoc voluit, quia de hac re mandatum accepit à Patre, vt dicit ipse, Ioan. 10. & 14. & infra latius trademus: vnde

Confutatio. Diuus Paulus ad Hebræos 10. exponens Psalmū 39. indicat, Christi animam statim in sua creatione cognouisse voluntatem, & Præceptum Patris de morte obanda pro hominum redemptione; cui voluntati, & præcepto diuino statim ipse obedit, assensum præbens per humanam voluntatem, in qua voluntate (inquit Paulus) sanctificati sumus. Non ergo antecessit in hoc negotio humana Christi voluntas, diuinam, sed subsequuta est. Nec vero fingi potest, ideo Deum in æternitate sua prædefiniuisse imponere Christo hoc præceptum, quia præsciuit, ipsum amaturum & petiturum illud, tum quia hoc etiam sine fundamento dicitur: tum præterea, quia Deus non præsciuit, nisi quod reuera futurum fuit, Christus autem nunquam petijt, aut voluit hoc præceptum, quasi vt obtineret à Patre tale præceptum, sed solum vt consentiret præcepto imposito, quia in re ipsa semper præceptum & cognitio eius, saltem ordine naturæ antecessit. Denique hæc solutio solum ponit libertatem in ipsa voluntate vel petitione præcepti, non in ipsa obedientia, quæ, posito præcepto, non erit in se & formaliter libera, nisi dicatur, ipsum præceptum semper dependisse à Christi voluntate, quia semper auferretur, si Christus voluisset: quod & gratis diceretur, & præterea, quæ Christus ipse in Euangelio significauit, præsertim Ioan. 12. Qui misit me Pater, ipse mihi mandatum dedit, quid dicam, & quid loquar, & sic, quia mandatum eius vita æterna est: quæ ergo ego loquor, sicut dixit mihi Pater, sic loquor. Non ergo reliquit Pater hoc mandatum dependens quoad obligationem ab humana Christi voluntate. Adde, si vere loquamur id esset, tollere præceptum. Quale enim præceptum est, quod positum est in voluntate eius: cui imponitur, vt sit, vel non sit, & consequenter vt obliget, vel vt obligatio tollatur.

Euafo. Respondent aliqui, ad sustinendam, explicandamq[ue] melius hanc solutionem, præceptum Patris simpliciter obligasse Christum, & non fuisse in absoluta eius voluntate, tollere vel ponere præceptum: nihilominus tamen fuisse semper liberum Christo illius dispensationem petere, quam si petisset, pro

A sua reuerentia exauditus fuisset: quia ergo dispensatione petere noluit ex sua libertate sola (nec enim aliud præceptum habuit non petendi dispensationem) ideo absolute liber fuit ad præceptum impleandum, sicut Matth. 26. dixit ipse Christus, An non possum rogare Patrem meum, & ipse exhibebit mihi, plusquam duodecim legiones angelorum? Sic enim dicere potuisset, An non possum rogare Patrem meum, & ipse auferet mandatum? Sed hæc responsio fere in eandem redit. Et præterea vniuersalius non est: non enim habet locum in præceptis naturalibus, in quæ non cadit dispensatio. Deinde non procedit, si supponamus, Christo esse præceptum impositum, ea etiam conditione, vt illius dispensationem non petere, quod fieri potuit: atq[ue] ita non saluatur, quod, si præceptum, ponatur cum omnibus circumstantijs, non auferat libertatem. Vltcrius, iuxta illam responsionem voluntas moriendi non est in se libera, sed in alia priori voluntate non petendi dispensationem. Deinde, vnde constat, quod, si Christus petisset dispensationem, obtinisset illam? Dices, id constare ex concordia voluntatum Christi & Patris. At hinc potius colligitur ex suppositione talis præcepti, prout impositum fuit, Christum non potuisse petere dispensationem, oratione profecta ex efficaci & absoluta voluntate obtinendi illam, quia nouerat, Patrem imposuisse præceptum ex voluntate efficaci, vt perduceretur ad effectum, & consequenter cum deliberatione seu decreto absoluto non dispensandi, nec auferendi præceptum: ergo ob concordiam voluntatum potius debuit Christus vt homo non petere talem dispensationem, quam Pater illam concedere, si Christus illam postularet. Vel certe, si non obstante præcepto ex tali Patris voluntate profecto, potuit Christus dispensationem petere potentia quadam, quæ nunquam fuit in actum reducenda in sensu composito, ita etiam, non obstante illo præcepto, potuit Christus non habere illum actum præceptum, ita tamen, vt infallibile esset, illam potentiam non fuisse in actum reducendam, facta illa suppositione: vel, si hæc potestas non esset vera potestas, facta illa suppositione, neque illa erit: & ita eadem manet in vtraq[ue] difficultas. Illa ergo responsio, neque in vniuersum in omni præcepto vel casu possibili, neque etiam de facto satisfacit.

Respondetur ergo quarto, generaliter loquendo, de præceptis, quibus obligari potuit voluntas Christi, ea, quæ negativa sunt, non inferre necessitatem voluntati ad aliquem actum eliciendum, quia ad obseruationem præcepti negatiui, nullus actus necessarius est, sed potius carentia actus. Et, licet admittamus, Christum habuisse necessitatem carenti actu malo nullum esset incommodum, quia necessaria carentia talis actus ad perfectionem spectat, & imperfectionem nullam inuoluit: nam, vt August. disputat. 22. de Ciuit. cap. vlt. & in Enchirid. cap. 104. & 105. posse peccare, non pertinet ad perfectionem libertatis, quod etiam docuit Anselm. Dialog. de lib. arbit. c. 2. Rursus in ea negatione non est meritum, vnde nec oportet illam esse liberam quandoque vero obseruatio talis præcepti fit per actum positiuum voluntatis, facile intelligitur, illum esse liberum, cum non sit simpliciter necessarius ad talis præcepti obseruationem. Præceptum autem affirmatiuum, licet obliget ad actus positiuos, non tamen pro singulis instantibus, nec cum omnibus circumstantijs, id est, cum tali intentione, ex hoc vel illo motiuo, &c. ideo semper voluntas manet aliquo modo indifferens ad executionem talis actus, quia in omni instanti, in quo illum elicit, posset non elicere, aut non tali vel tali modo. Dices, tunc actum non esse liberum simpliciter, & quoad substantiam suam, sed solum quoad modum vel circumstantias. Respondetur, non ita esse, quia licet hæc indifferentiā oriatur quodammodo ex circumstantijs, reducatur ta-

at tamen in ipsam substantiam actus, nam reuera hic & nunc ita sit actus, ut possit simpliciter non fieri, etiam quoad substantiam suam: vel ita sit ex hoc mortuo, ut possit fieri ex alio, quo mutato, mutatur tota substantia interioris actus voluntatis. Et iuxta hanc solutionem respondetur in forma ad argumentum, etiam per praeceptum non determinari voluntatem Christi ad hunc actum numero, licet forte determinetur ad hoc obiectum materialis, quale est, verbi gratia, mors. Et hoc sensu habet haec responsio fundamentum in dicta solutione ad tertium D. Thomae. Quia eadem est ratio de voluntate determinata ad bonum, non tamen ad hoc bonum, & de voluntate determinata ad actum, non tamen ad hunc actum: nam, sicut illa indifferentia sufficit ad libertatem simpliciter ipsius actus, non tantum secundum rationem particularem, sed etiam secundum communem rationem, ita & haec. Et eandem doctrinam indicat D. Thomas in 3. dist. 18. q. 1. art. 2. ad 5. in 1. solutione, & q. 29. de verit. artic. 6. ad primum Alex. Alenf. 3. p. q. 16. memb. 2. art. 2. Insinuat etiam Soto lib. 3. de natu. & grat. cap. 7.

D. Thom.

D. Thom.

Alenf.

Sotus.

Constatum.

Hec responsio, quamvis satis impugnari non possit, non tamen omnino satisfacit, quia ex illa sequitur, saltem hanc conditionalem esse admittendam, si praeceptum volendi mortem impositum est Christo determinate cum omnibus circumstantiis, verbi gratia, ut statim in primo instanti suae conceptionis, cum toto affectu, & intentione sibi possibili, per virtutem intrinsecam, ex charitate vel obedientia mori pro hominibus veller, tunc actum illum non posse esse liberum, sed necessarium & consequenter nec meritum. Sequela patet, quia, posita illa hypothese, tollitur omnis ratio indifferentiae, in qua dicta solutio fundabatur. Quod si hoc concedatur, ulterius interrogo, unde constat, non fuisse Christo impositum praeceptum hoc modo, & cum hac determinatione. Certe nulla vel probabilis ratio, vel auctoritate probari potest. Tota ergo illa responsio diuinat, & sine fundamento procedit. Nisi forte quis dicat, a posteriori colligi, praeceptum non fuisse illo modo impositum, & cum illa determinatione, ut salua maneret libertas. Et ita multi viri docti non formidant conditionalem illam concedere. In qua ego nihil erroris, aut temeritatis inuenio, neque improbabilem esse censio, quia & in D. Thomae doctrina habet fundamentum, & in re obscurissima, verisimili coniectura ducitur. Quanquam non desint moderni quidam scriptores, qui non tam rationibus vel auctoritatibus illam impugnant, quam exaggerationibus & conuijs exagitant.

Obiectio.

Responsio.

Alij vero, ne illam concedant, dicunt, facta illa hypothese, adhuc manere voluntatem indifferentem ad eliciendum potius hunc actum numero, quam illum, & hoc satis esse ad libertatem. Sed hoc mihi non placet, nec satisfacit, tum quia illa indifferentia videtur valde materialis, & nihil referre ad libertatem studiosam & meritariam: tum etiam quia alias eodem modo posset actus amoris Beatorum esse liber, quia licet obiectum illud inducat necessitatem amandi, non tamen amandi hoc actu in indiuiduo, praesertim iuxta hanc sententiam, tum praeterea, quia iuxta veriora principia Philosophiae, hoc ipso, quod potentia creata determinatur ad operandum cum his circumstantiis, determinatur ad istam actionem in indiuiduo, & ad hunc actum vel effectum, potius quam ad alium, quia non potest fingi aliud principium huius determinationis. Unde repugnantia est dicere, voluntatem Christi fuisse determinatam ad operandum hic & nunc circa hoc obiectum, ex hoc mortuo, & cum alijs circumstantiis, & non fuisse determinatam ad hunc actum in indiuiduo, nisi fortasse nouo miraculo, & supernaturali potestate hoc tribuatur. Denique, quia vergeti potest argumentum, ut etiam actus ipse in indiuiduo per praeceptum fue-

rit praescriptus: potest enim Deus (ut est probabilior sententia) absoluta & efficaci voluntate sua praedestinare actum liberum voluntatis creatae in particulari, & cum omnibus circumstantiis, & verisimiliter est ita praedestinasse, & praordinasse, vel omnes actus voluntatis Christi, vel saltem illum, quo statim in primo instanti conceptionis suae se obtulit morti pro hominibus. Nam hic est prouidentiae modus altior & perfectior, & illum magis Scripturae indicant & est magis consentaneus nostrae redemptioni, quae supremum opus est diuinae prouidentiae, ut supra argumentabar. Si ergo Deus praedestinuit hoc modo talem actum, potuit etiam praecipere, quia non magis vnum repugnat libertati, quam aliud. Quae ratio etiam probat, conditionalem supra positam non esse veram, neque admittendam, saltem quantum est ex vi huius difficultatis, in qua nunc veriamur, sumptim ex impeccabilitate Christi.

Vltimo ergo respondeo, concedendo post praeceptum impositum voluntati Christi, infallibile esse, voluntatem illam efficere quod praeceptum est, & impossibile esse, suppositionem illam praecepti componi, seu simul poni cum omissione talis actus. Et nihilominus nego, ex illa suppositione sequi, voluntatem Christi necessario efficere talem actum, hoc solo, quod impeccabilis est. Et ratio est, quia, ut tollatur libertas ex aliqua suppositione, non satis est, ut ipsa suppositio antecedit voluntatis consensum, & ab illo non pendeat, etiam si, tali suppositione posita, infallibiliter sequatur talis actus: sed propterea necessarium est, ut id, quod per talem suppositionem ponitur, aliquo efficaci & veluti physico modo determinet voluntatem ad talem actum, nam hoc est proprie necessitatem inferre. Quoniam si id, quod supponitur, non habeat huiusmodi vim & efficacitatem, non potest mutare connaturalem modum operandi voluntatis: ergo nec tollit libertatem eius, nam in ea consistit connaturalis modus operandi illius. Praeceptum autem, quod in praesenti difficultate supponitur, quamvis sit talis suppositio, ut a voluntate non pendeat, & illa posita, infallibiliter sequatur obedientia: non tamen est talis, quae habeat in ipsam Christi voluntatem efficaciam, ut physice determinet illam: nam praeceptum est quid extrinsecum, & potius mouet ex parte obiecti, quam ex parte ipsius potentiae: per se autem non ponit in obiecto aliquid, quo possit necessitatem inferre voluntati. Et idem dicendum est de praedestinatione, seu decreto diuinae voluntatis, quod humanam voluntatem antecedit, & illo posito infallibile est humanam voluntatem esse consenturam, vel operaturam: nam huiusmodi decretum solum praetelligitur in Deo per modum intentionis, non per modum executionis, & ideo non intelligitur Deus per illud, ut sic, agere in voluntatem, nec physice determinare illam ad operandum, & ideo recte intelligitur non tollere libertatem. Dices. Quando suppositio erit huiusmodi, quae hoc modo physico determinet voluntatem, & libertatem tollat? Respondetur, duobus tantum modis accidere posse. Primus est, quando proposito sufficienter obiecto, ex vi illius & ex potestate voluntatis intrinseca propensione ipsius voluntatis oritur necessitas talis actus, quomodo est necessarius amor Dei in beatitudine. Secundus modus est ab extrinseco, quem solus Deus efficere potest, mouendo voluntatem ipsam & tam efficaciter praedeterminando illam per actionem, & influxum physicum, & concursum ita determinatum ad vnum actum, ut nec voluntas possit resistere, neque aliud operari: hoc enim modo, & non alio, potest Deus inferre necessitatem voluntati. Quando autem voluntas altero ex his duobus modis non mouetur, necessitatem non patitur, ut ostensum est.

Superest tamen in responsione explicandum, quomodo fieri possit, ut actus voluntatis infallibiliter sequa-

Responsio.

vltima.

Vi suppositio tollit libertatem, quid requiratur.

Duobus modis tantum modis potest voluntas intrinseca propensione ipsius voluntatis oritur necessitas talis actus, quomodo est necessarius amor Dei in beatitudine.

Obiectio.

sequatur aliqua suppositione posita, & tamen quod sine necessitate sequatur, & sine physica determinatione ad unum facta ex vi talis suppositionis. Nam, si facta suppositione voluntas non manet determinata, ergo manet indifferens, ergo potest operari, & non operari: quomodo ergo erit infallibilis, voluntatem esse operaturam? vel, si talis actus habet infallibilem connexionem cum tali suppositione, ratione illius erit voluntas determinata ad unum.

Responsio.

Respondetur, hæc duo coniungenda esse & concilianda, supposita infinita præscientia diuini intellectus, quia de omnibus creatis voluntatibus cognoscit, non solum, quid possint operari, aut quid de facto operaturæ sint, sed etiam, quid essent facturæ in omnibus euentis, & opportunitatibus, si hoc vel illo modo applicarentur, vel excitarentur ad operandum. Hac enim scientia supposita, facile intelligitur, posse Deum aliquam voluntatem semper ita regere & excitare, ut infallibiliter consentiat, quamuis libere: quia potest illam motionem, vel operandi occasionem illi præstare, cum qua infallibiliter præsciuit esse operaturam: & ita intelligendum est factum esse cum voluntate Christi, cuius singularem curam, & regimen diuina persona assumpsit, quando illam sibi secundum hypostasim vniuit, ut supra quæst. 15. tractatum est. Et ideo, si Christi voluntas habebat præceptum hoc & nunc operandi talem actum, per diuinam gratiam, & prouidentiam applicabatur, & mouebatur ad illum actum, eo modo quo præsciuit Deus fore infallibile, ut ipsa consentiret. Et ita hæc infallibilis connectio non fundatur in necessitate, seu physica determinatione ipsius potentie, sed in sapientissima, & efficacissima Dei prouidentia, qua nouit regere voluntatem creatam modo illi accommodato, ut quamuis libere, infallibiliter tamen consentiat. Et ita facile soluitur obiectio facta, & omnes similes, præsertim illa communis: quia si suppositio, seu antecedens non est in potestate liberi arbitrij, neque etiam potest esse consequens, quod bene sequitur ex tali antecedenti. Hoc enim procederet, si consequens sequeretur absolute necessitate ex tali antecedenti, non vero procedit, quando solum sequitur ex suppositione præscientie diuinæ: quia tunc illa connectio non est infallibilis ex intrinseca vi extremorum, sed ab extrinseco ex præscientia, & prouidentia Dei. Vnde etiam dici potest, eo modo, quo consequens sequitur ex antecedenti non esse in potestate liberi arbitrij facere, ut non sequatur, quamuis simpliciter, & secundum se sit in potestate liberi arbitrij. Et iuxta hanc doctrinam expedienda est similis difficultas, quæ de confirmatis in gratia versari solet, & in vniuersum de gratia præuenienti, & efficaci: nam quoad hoc eadem est ratio de Christo, & de alijs, ut recte

*Posita scientia conditio-
nalis in
Deo, optime
conciliatur
indifferentia
eius infalli-
bilitate.*

D. Thom.

Contra hanc vero responsionem obijci potest, nam sequitur, manere in Christo potentiam physicam ad peccandum: & consequenter, Christum, absolute loquendo, posse transgredi præceptum sibi impositum, & peccare, quod esse omnino falsum supra q. 15. ostensum est. Sequela patet, quia Christus libere impleuit præceptum obligans hic & nunc: ergo potuit implere & non implere: sed posse non implere præceptum, est posse peccare: ergo simpliciter potuit peccare. Neque locum hic habet distinctio de potentia in sensu diuiso, & non in sensu composito: nam vel sensus diuissus est, quod, ablato præcepto, posset non facere actum præceptum, seu quod habet potentiam, ut, si auferatur præceptum non faciat, & hic sensus nihil refert, nec satis est ad vsum libertatis circa actum præceptum, supposita præcepti impositione, quia illa conditio, videlicet, quod auferatur præceptum, nec ponitur in esse, nec est in potestate humanæ voluntatis Christi ut ponatur: & ideo, si illa requiritur ad vsum libertatis, illa ab-

*Valida ac
per difficultate
obijctio.*

*Excluditur
exigendi
modus.*

lata, impeditur talis vsum. Quapropter ille sensus diuissus, sic explicatus, solum reddit hunc sensum, quod in Christo habente præceptum, manet potentia, quæ ex se libera est ad non faciendum actum præceptum: & ablato præcepto, esset expedita ad vnum illa potestate: nunc autem, posito præcepto impedita est. Vnde fit, ut licet in se sit remota (ut sic dicam) & ex parte sua, libera: tamen hic & nunc, suppositis omnibus: quæ illam voluntatem circumstant, in ordine ad hanc actionem non habeat vsum liberum. Vel ille sensus diuissus est, quod stante adhuc præcepto, reuera potest non facere actum præceptum, de facto tamen nunquam componet, vel simul ponet hoc non facere cum ipso præcepto: ita ut illud posset in sensu diuiso non excludat suppositionem præcepti, sed excludat tantum coniunctionem & compositionem præcepti cum vsum talis potestatis. Et in hoc sensu nihil aliud est posse in sensu diuiso, nisi quod aliter dici solet, ita posse, quod infallibiliter non faciet. Et hoc modo explicatus sensus diuissus, in communi loquendo non inuoluit repugnantiam, ut constat in confirmatis in gratia, & in gratia seu vocatione efficaci, ut hic breuiter tactum est, & alibi latius est declarandum. At vero in hoc sensu videtur valde difficultas, nam sequitur, simpliciter dicendum esse, Christum posse peccare, licet infallibiliter sit ex præscientia & prouidentia Dei, illum non peccaturum: consequens est valde absurdum: ergo. Sequela constat, nam, facta suppositione præcepti, adhuc potest non facere actum, qui præceptus est: sed non facere actum præceptum, est peccare: ergo posse non facere actum præceptum, est posse peccare: ergo potest peccare. Item, potest transgredi præceptum: ergo peccare. Item confirmatus in gratia etiam infallibiliter non peccabit, supposita confirmatione, & tam absolute potest peccare, quia manet in eo potestas non faciendi actum: præceptum ergo simile erit in Christo. Fallitas autem consequentis constat ex dictis supra, nam talis potestas Christo attribuitur referretur in Deum ipsum: Deo autem ita repugnat peccatum, ut non solum ipsum peccare, sed etiam posse peccare, & physica etiam potentia peccandi imperfectionem includat, maxime repugnantem Deo.

Hæc ratio maxime mouet illos autores, qui affirmant, ex suppositione præcepti præscribentis actum cum omnibus circumstantijs, loci, temporis, intentionis, & quibuslibet alijs, quæ excogitari possunt, & posita Christi voluntate in eo articulo, in quo præceptum sic obligat, tale præceptum tollere indifferenter liberatis, quia tollit potestatem non faciendi etiam physicam, alias relinqueret in Christo potentiam physicam peccandi, quæ Deo repugnat. Quæ sententia declaratur ex efficacia præcepti negatiui prohibentis Christo aliquem actum: nam posita in Christo tali prohibitione, non solum est infallibile, Christum nunquam effecturum, aut volunturum actum prohibitum, sed etiam non habet Christus, absolute loquendo, completam potestatem physicam ad efficiendum talem actum, quia non habet paratum Dei concursum necessarium ad talem actum præstandum, sed illi potius denegatur ex decreto Dei absolute & efficaci, quia concursus ad talem actum non spectat ad Christi perfectionem, sed potius ad impeccabilitatem eius pertinet, ut ei denegetur concursus ad talem actum, quo negato, reuera non manet potestas simpliciter, & consequenter nec libertas circa eundem actum: ergo pari ratione præceptum affirmatiuum præcipiens actum hic & nunc cum omnibus circumstantijs, determinat omnino voluntatem Christi ad illum actum, ita ut non relinquatur potestas omittendi illi: quia impeccabilitas ita repugnat omissioni actus præcepti, sicut effectio actus præcepti: vnde videtur esse eadem ratio & proportio.

Sed hæc sententia probanda non est, nec propter vnius argumenti difficultatem statim cédendum est, & in

& in alterum extremum inclinandum. Præsertim, quia hæc responsio reuocat veritatem certam de Christi libertate ad principium incertum de præcepto, an fuerit impositum cum omnibus circumstantiis necne: nam licet non constet, tamen non est improbabile, fuisse impositum præceptum determinando tempus, instant, modum, & cetera omnia, iuxta illud Ioan. 14. *Sicut mandatum dedit mihi Pater, sic facio.* Qui locus, licet possit de sola substantia actus exponi, nam particula *sicut*, in Scriptura non dicit semper perfectam similitudinem, vt p se notum est, nihil tamen verat, quin interdum illum dicat: & in illo loco est probabile ex ipsa materia, de qua agitur: quia, cum præceptum sit regula operationis, tunc perfectissimè proponitur, quâdo totus actus, prout re ipsa exequendus est, per illud regulatur atq; præscribitur. Est optimum exemplum illud Exod. 25. *Inspece & fac secundum exemplar, quod tibi in monte monstratum est:* in quibus verbis particula *secundum*, quæ æquiualeat particule *sicut*, non significat tantum imitationem operis quoad substantiam, sed etiam quoad modum, & omnes circumstantias eius, quæ exemplar erat perfectissimè, & exacta illius imitatio exigebatur, quoad fieri posset. Sic ergo, quod Christus ait, *Sicut mandatum dedit mihi Pater*, recte intelligi potest de mandato perfectissimo, & comprehendente omnes circumstantias operis, vt esset veluti exemplar perfectum, & ipsius expletio cõsummata. Præterea, quidquid sit de præcepto proprie sumpto, de quo res est magis dubia, de voluntate tamè diuina prædefiniente & efficaci verissimilimum certe est, æternum Patrem prædefinisse voluntariam Christi passionem & mortem, nō solum quoad substantiam operis, sed etiam quoad omnes circumstantias eius, quia sacra Scriptura hoc valde indicat, Act. 4. *Qua manus tua & consiliū tuum decreuerunt fieri,* & Luc. 22. *Filius hominis vadit secundum quod definitū est de illo,* & Ioan. 13. *Sciens Iesus, quia venit hora eius, id est, tempus & hora sua æterna prouidentia & voluntate disposita:* hæc enim ratione horam suam & tempus suum appellat, Ioan. 2. & 7. & ob eandem causam tempus incarnationis à Paulo ad Heb. 1. appellatū est *plenitudo temporis.* Item hanc temporis prædefinitionē significauit Christus, cum Matt. 26. Petro dixit, *An putas, quia non possum rogare Patrem meum &c.* Quomodo ergo implebuntur Scripturæ, quia sic oportet fieri? Secundo, quia hoc est magis consentaneum perfectioni prouidentie diuinæ erga Christum, tam ex parte voluntatis diuinæ, quia non statuit, nec disponit res faciendas confuse & abstracte, sed distincte & in particulari, atq; adeo cum omnibus circumstantiis, quibus executioni mandanda sunt, quam ex parte voluntatis humanæ Christi, vt specialius & proximius à diuina regatur, maxime in re omnium grauißima, hominū videlicet redemptione. Adde, verissimile esse prædefinisse Deum actus omnes supernaturales, præsertim electorū hominum, in particulari & cum omnibus circumstantiis: multo ergo magis actus Christi Posita igitur hæc prædefinitione, infallibile est, Christum operaturū sicut est prædefinitum: & tamen non propterea priuatus fuit potestate, aut sufficienti concursu ad operandum aliter, quam prædefinitum est: iuxta illud Matt. 26. *An putas, quia non possum rogare Patrem meum, &c.* ergo, nec posito præcepto dicto modo cum omnibus circumstantiis, nō est necesse tolli potestatem aliter operandi, vel saltem non operandi.

Responderi potest, nō esse omnino idem de præcepto & prædefinitione, quia potentia agendi contra præceptum, est potentia peccandi, quæ omnino repugnat Verbo: potentia vero agendi contra prædefinitionem non est potentia peccandi, quia præfinitio ex se non inducit obligationem, quam inducit præceptum. Sed quamquam hæc vltima differentia, per se loquendo, vera sit, vt sequenti sect. dicā, loquendo de propria obligatione præcepti, tamen præfinitio

cognita secum affert quasi ex consequenti necessitatem non resistendi positivæ efficaci voluntati Dei, quia talis resistentia non solum esset stulta & vana, sed etiam esset mala ex generali ratione, quæ malum est optare, aut conari, vt voluntas Dei efficacis & præfinitiens non obtineat effectum, nam perinde est hoc velle, ac desiderare vt Deus non sit omnipotens: ergo sicut, posito præcepto, etiam posita præfinitione cognita, necessarium fuit, necessitate saltem consequentiæ, vt Christus non haberet actum, quo dissentiret ab illa voluntate Dei: ita etiam potentia ad talem actum fuisset potentia ad actum otiosum, & prauum: ergo eadem fere est in vtroque ratio: ergo, vel in vtroq; casu negandum est habuisse Christum potentiam ad talem actum: vel si in præfinitione preparatur potentia ad actum à potentia ad malum vel stultum actum, ita etiam in præcepto.

Tertio argumentor in hunc modum, nam præceptum duplex est, affirmatiuum & negatiuum, seu præcipiens & prohibens: & similiter duplex est peccatum, omissionis contra præceptum affirmatiuum, & commissionis cõtra negatiuum. Quod ergo spectat ad præcepta negatiua, probabile quidem est, nō habuisse Christum potentiam etiam physicam ad faciendos actus contrarios talibus præceptis, non quia voluntas eius humana priuata fuerit potestate illa physica, quam habebat ad efficiendos tales actus: id enim impossibile est, cum illa actiuitas ab ipsa voluntate nō distinguatur, sed quod priuata fuerit diuino concursu ad tales actus efficiendos, sine quo concursu non potest voluntas illos elicere. Quamuis enim hic concursus debitus sit humanæ voluntati secundum se consideratæ, tamen voluntati Deo vnitæ non est debitus: imo potius debita illi esse videtur carentia talis concursus, quia non pertinet ad perfectionem eius simpliciter, sed potius tendit ad imperfectionem repugnantem vnioni, scilicet, ad peccatum, à quo voluntas illa, libera omnino esse debuit, quod non minuit, sed perficit libertatem eius, vt dixit Augustinus locis parum antea citatis, & lib. 7. de Prædest. Sanct. c. 15. & supra tractatum est, dis. 34. sect. 2. Et confirmatur, nam hic concursus non est aliquid intrinsecum voluntati ante actum, sed consideratus in actu primo est ipsa Dei potentia, & voluntas exposita, & quasi voluntarie applicata ad concurrendum, in actu vero secundo est ipsemet actus voluntatis creatæ vt à Deo pendens: sed Christi voluntas non potuit habere talem actum malū & prohibitorum: ergo nec concursus ad illum in actu secundo: ergo nec in actu primo habere debuit quasi preparatum ex voluntate diuina: nam præbere suū concursus in actu primo pertinet ad prouidentiam & regimen tali voluntati debitū: ostendimus autem supra q. 15. ex vi vnionis deberi tale regimen voluntati humanæ Christi, quo peccare non posset: ergo ex vi talis regiminis debebatur potius illi carentia talis concursus, quam cõkursus ipse. Sic ergo probabile est non fuisse in Christi voluntate Potentiā physicam ad actus prohibitos, & cõsequenter nec libertatem ad illos faciendos: ac deniq; carentiam illorū non fuisse liberam, sed necessariā, sicut & carentiam peccati, in quo nullum est inconueniens, nec simpliciter, nec in ordine ad meritum, vt supra tactum est.

At vero de præceptis affirmatiuis, in quibus maxime procedit difficultas præsens, non videtur esse eadem ratio, quia, licet concedamus, voluntatē Christi non habuisse paratū Dei concursus ad efficiendum aliquem actū voluntatis positivum, quo vellet transgredi tale præceptum, seu quo nollet efficere actum præceptum: & cõsequenter etiam concedendum sit nō habuisse Christum potestatem physicam, nec libertatem: & licet cõsequenter etiam concedamus, non habuisse Christū potestatem physicā, nec libertatem ad efficiendum actum nolitionis, stante præcepto, adhuc nō sequitur, voluntatem Christi fuisse priuā-

privatam potestatem illa connaturali, quam habebat ad suspendendum, seu non eliciendum talem actum, quia ad proprium usum eius potestatis non indiget positio Dei concursu, quia usus ille est mere negatiuus, qui non in agendo, sed in non agendo consistit, & ideo non requirit positum Dei influxum, sed solum hunc negatiuum, quod Deus non imprimit voluntati motionem aliquam prauam, qua physice illam prædeterminet ad exercitium actus, & necessitatem illi inferat. Quamuis autem Christi voluntas privata fuerit positio concursus ad malum actum efficiendum, non tamen fuit affecta motione aliqua physice prædeterminante illam ad efficiendum actum præceptum, quia talis motio, neque est connaturalis voluntati liberæ, ut suppono, alias esset connaturale illi priuari vsu libertatis, quod repugnat, neque est debita illi voluntati ratione vnionis: quia neque est ei debitum ut priuetur suo connaturali operandi modo, neque est id necessarium ad Christi impeccabilitatem, nam suauiori modo potest Deus illam voluntatem regere, ut infallibiliter non peccet, ut expositum est, quod est satis ad impeccabilitatem Christi, ut iam declarabo: igitur non est, unde illa voluntas fuerit priuata intrinseca facultate, quæ habet ex natura sua ad suspendendum, vel non faciendum talem actum: ergo, non obstante præcepto, mansit libera saltem quoad exercitium actus. Confirmatur quia alias præceptum ipsum redderet subiectum incapax præcepti & obedientie, quod repugnat: consequentia patet, quia, ubi non est vsus libertatis, neque est etiam vera obedientia, nec propria ratio aut observatio præcepti, si ergo præceptum tollit libertatis usum, destruit quodammodo seipsum, suumque subiectum & actum.

Alio ergo satisfaciendum est argumento, concedendo, stante affirmatio præcepto, quantumvis determinato, mansisse in Christi voluntate veram libertatem faciendi, & non faciendi talem actum, & nihilominus simpliciter loquendo, non fuisse in eo potestatem peccandi.

Qualiter aliqui encadre conueniunt difficultatem positam.

Rei citur horum sententia.

Aliorum sententia.

Quomodo autem hæc duo coherant, ita à quibusdam exponitur, quia præceptum Christo inpositum tale fuit, ut illum sub peccato non obligauerit. Quo fit, ut licet per impossibile illud non impleuisset, non peccasset, sed ad summum, imperfecte operaretur: atque ita, licet habuerit potentiam non faciendi opus præceptum, non inde sit habuisse potentiam peccandi. Sed hæc responsio falso principio fundatur. Supponimus ergo ex dicendis infra quæst. 20. Christum habuisse verum ac proprium præceptum: ex quo necessario fit, illam conditionalem esse veram, si voluntarie omitteret actum præceptum, eo tempore, quo præceptum obligabat, peccaret, quia ageret contra præceptum: & peccatum nihil aliud est, quam dictum vel factum contra legem Dei. Item, quia præceptum inducit obligationem: ergo qui voluntarie caret actu bono, seu bonitate actus præcepti, caret bonitate, quam debet habere: ergo habet non tantum negationem, sed etiam priuationem moralis bonitatis moraliter debitæ: ergo contrahit defectum & malitiam moralem contra legem: ergo peccat: ergo ex hoc capite non satis excluditur potestas peccandi. Eo vel maxime, quod non solum repugnat Christo peccatum, verum etiam ille imperfectiois modus, qui est dissentire à diuina voluntate sibi proposita ut regula suæ operationis.

Alij respondent, Christum potuisse omittere actum præceptum per puram omissionem, non verò per actum positum, quo formaliter vel virtualiter vellet non facere actum præceptum, quia talis actus esset positius & malus: ad huiusmodi verò actum non habuit concursus ex parte Dei oblatum: & ideo simpliciter non potuit talem actum efficere. Ad vltimum autem libertatis quoad exercitium sufficit potestas omittendi actum per puram omissionem, quæ tamē non sufficit ad potestatem peccandi, quia pura omis-

sio, etiam si fieri contingat, non est peccatum, quia peccatum non est nisi voluntarium, illa autem omisio, licet sit aliquo modo libera, non tamen est voluntaria, quia voluntarium dicit denominationem positionem ab aliquo actu, & ideo non potest esse purum voluntarium, etiam indirectum, sine aliquo actu, per solam suspensionem actus. Hæc responsio supponit principia ex 1. 2. q. 6. & 71. quæ licet aliquibus probabilia videantur, mihi tamen probari nunquam potuerunt, & doctrinæ D. Thom. contraria esse videntur, videlicet quod possit dari pura omisio moraliter libera, & non voluntaria, nec peccaminosa, etiam si sit contra præceptum. Quomodo enim intelligi potest, quod aliquis sciens & videns non faciat quod sibi præceptum est, cum possit, & nihilominus non peccet? Quod enim Aug. dixit, peccatum esse dictum vel factum contra legem, Theologi omnes interpretantur ita, ut sub positio carentiam intelligant, ut scilicet tam sit peccatum, non factum contra legem, quam factum, si vtrumque sit humanum & liberum. Item, qui libere omittit, non ex impotentia omittit: ergo ex voluntate: ergo est voluntaria illa omisio, si est libera. Aut ergo negetur pura omisio libera, aut si hæc admittitur, censenda est voluntaria, & peccaminosa, si sit contra præceptum. Deinde assumitur aliud in ea responsione, nimirum Christum non habuisse paratum concursum ad actum incompossibilem actui præcepto pro eo tempore, quo præceptum obligabat: quod, licet sit probabile, vixit, est tamē satis dubium: cur enim fingemus potuisse Christum suspendere actum, & non potuisse alium actum operari? cum potestas suspendendi vnum actum non tam sit proper se, quam propter capacitatem habendi alium actum. Cumque moraliter perinde sit, quod sciens & prudens voluntate non facias cum possis, ac quod facere nolis. Vnde, quamuis facilius intelligi & credi possit negatio concursus ad actum malum, quam motio physice prædeterminans ad bonum, ut bene supra declaratum est, tamen quod ad impeccabilitatem attinet, non magis est necessaria vna, quam altera. Quia sicut cum concursu, ad bonum ex se non determinante potentiam, stat infallibiliter operari tale bonum, & consequenter stat etiam impotentia quædam moralis non operandi tale bonum, quæ ad impeccabilitatem sufficit: ita cum oblatione concursus ad actum contrarium, stat impossibilitas quædam vtendi tali concursu, quæ ad impeccabilitatem sufficit: ergo quoad hoc eadem fere est ratio.

Dicendum ergo censeo, Christum ratione libertatis habere aliquo modo potentiam physicam non faciendi, vel etiā faciendi aliud, & nihilominus simpliciter loquendo non posse peccare, nec habere potentiam peccandi. Quæ res, suppositis, quæ diximus, potest quidem ad modum loquendi pertinere, si tamen caste & proprie loqui velimus, ita sentiendum, & dicendum est, cum ex dictis constet, omnibus pensatis, quæ ad Christi operationem concurrunt, non potuisse in Christo esse peccatum, non ex defectu libertatis, sed ex diuina protectione & regimine ita sibi debito ratione vnionis, ut nullo modo potuerit illo carere. Quo circa notanda est distinctio in hac materia maxime necessaria, dupliciter, scilicet, aliquid dicitur possibile, vno modo sola denominatione à potestate proxima ex se sufficienti ad illud producendum: alio modo non ex sola denominatione à tali potentia sed simul excludendo omne id, cum quo fit impossibilis talis effectus, ita ut possibile dicatur, quia simul est potentia faciendi illud, & carendi omni alia re illi in eo possibili. Priori modo fuit possibilis in Christo carentia actus, vel oppositum actus non obstante præcepto, & hoc fuit satis ad libertatem. Posteriori autem modo non fuit possibilis talis actus, vel carentia, quia impossibile erat, in re ipsa componitalem actum vel carentiam cum vnione & regimine, quod

quod ratione vnionis tali voluntati tribuebatur, nec poterat illo carere, & huiusmodi possibilitas, necessaria erat ad potentiam peccandi: nam posse peccare non solum dicit potentiam physicam proximam ad faciendum actum vel ad omissionem actus, sed etiam includit proximam deficientem potentiam, ita ut accidere possit, nihil interuenire, quod talē potentiam in officio cōtineat, ita ut nunquam deficiat, quod in Christo locum non habuit. Atque hæc distinctio non solum in præcepto, sed etiam in præfinitione Dei interna, & per modum intentionis, admitenda est: illa enim iuxta veriore doctrinam non tollit libertatem, nec potestatem proximam faciendi oppositum: tollitur tamen potestas componendi actum oppositum cū illa præfinitione, & ita omnibus pensatis, est quedam impossibilitas ab extrinseco ad omne id, quod repugnat tali præfinitioni, vel quod inuoluit illam compositionem, quamuis non sit impossibilitas ad actum simpliciter ac nudē consideratum in ordine ad suam potentiam proximam.

Responsio ad difficultatem in forma negatiua sequela; absolute loquendo, propter rationem dictam: solum enim sequitur, Christum non esse impeccabilem ex vi modi intrinseci & proprii operandi suæ voluntatis: cum quo tamen stat, ut ex conditione personæ, & ex modo regendi illam voluntatem sit impeccabilis. Et quia Christus simpliciter dictus, includit illam personam, & illud regimen, ideo simpliciter dicendus est impeccabilis. Quapropter notum est simile de Christo, & alijs confirmatis, illi enim ab extrinseco habent hanc gratiam, & absolute loquendo possunt illa carere, & ideo absolute semper sunt peccabiles, quamquam in sensu composito, id est, supposita tali gratia, non possint peccare, quia non possunt componere peccatum cum illa gratia, seu providentia Dei: Christus vero absolute dictus, habet illud infallibile regimen, quasi connaturale, & ab intrinseco, & nullo modo potest illo carere, & ideo in ipso nomine Christi includitur sensus compositus, & ideo simpliciter est impeccabilis. Atque in hunc modum, supposita explicatione iam data, hic applicatur optime distinctio illa de sensu composito & diuiso. Nam licet simpliciter loquendo, Christus ita libere operaretur, ut considerato intrinseco modo operandi suæ voluntatis posset operari, & non operari: tamen ex suppositione diuinę prescientiæ, & motionis infallibilis erat, talem actum esse operaturum, & ita in sensu composito non poterat aliud fieri, quia non poterat diuina prescientia falli, neque alius actus componi cum tali motione diuina.

Ex quo fit, ut loquendo de Christi libertate simpliciter concedi possit quidquid indicat proprium modum operandi ipsius Christi, & non inuoluit aliquid contrarium dictæ suppositioni: & ita simpliciter verum est Christum libere perfecisse actum, quo implebat præceptum, quia ita illum faciebat, ut per facultatem propriam suę voluntatis, quę intrinsece impedita non erat, posset illum non facere. Simpliciter autem falsum est dicere, Christum potuisse peccare, aut non implere præceptum, quia iam includitur sensus compositus, & indicatur potuisse Christi voluntatem carere illa diuina custodia, cum quā non potuit componi peccatum. Et similiter voluntas Christi secundum se potest dici potentia peccandi, seu capax peccati, non tamen ut est voluntas Christi, quia iam componitur cum illa voluntate coniunctio cum diuina persona, à qua ita gubernatur, & regitur, ut cum illo providentiæ genere non possit simul esse peccatum. Sic igitur expostus sensus diuisus, & compositus, sufficienter soluit difficultatem hanc. Et intelligitur melius & facilius omnia dicta, si fingamus Christum Deum hominē, & non habentem scientiam beatam, neque infusam, imò nec cognitionem suę vnionis hypostaticę, sed

Fr. Suarez. Tom 1.

A per fidem, vel rationem operantem: tunc enim non minus esset impeccabilis ex vi vnionis, quam modo est, & nihilominus non magis necessitaretur ad operandum, vel seruandum præceptum, quam nunc necessitetur homo per gratiam, vel motionē diuinam: quia nec ex parte intellectus, neque ex parte voluntatis aliter moueretur: quia hoc necessarium non esset, ut infallibiliter nunquam peccaret, neque in sensu composito peccare posset.

SECTIO IV.

Quomodo voluntas Christi ex necessitate diligens Deum, in reliquis actibus potuerit esse libera.

Ex pedata superiori difficultate, occurrit alia fortasse non minor, orta ex beatifico amore animę Christi, qui erat simpliciter necessarius, tam respectu Dei, quam respectu proprię beatitudinis. Ex quo sic argumentor. Voluntas Christi necessario amabat Deum: ergo actu necessario volebat, quidquid ad hunc amorem necessarium erat: ergo in nullo actu habuit libertatem. Prima consequentia constat, tum ex 1. 2. q. 13. & 1. p. q. 82. ubi ostenditur, voluntatem efficacem finis necessario inferre voluntatem medię necessarię ad finem, unde si talis intentio est simpliciter necessaria, erit etiam electio: tum etiam, quia si amor Dei est efficax & perfectus, includit formalem, vel virtualem voluntatem placendi Deo in omnibus, & faciendi quidquid ad retinendam, & conseruandam Dei amicitiam fuerit necessarium. Et hinc probatur secunda consequentia, quę in primis euidentius vrget in actibus præceptis, quia præceptum efficit ut actus præceptus habeat necessariam connexionem cum amore diuino, quia non potest esse talis amor sine obseruatione mandatorum: & ideoposito amore & præcepto, videtur esse in illo obiecto & potentia intrinseca vis inducens necessitatem ad talem actum. Deinde generaliter extendi hoc potest ad omnes actus voluntatis Christi, nam ille amor diuinus, qui necessariō erat in tali voluntate, erat perfectissimus: ergo includebat voluntatem volendi, quidquid esset gratius Deo: nam hoc est de intrinseca ratione perfectissimi amoris: sed in singulis actibus, & obiectis cognoscebat Christus, quid esset gratius Deo: ergo tam necessariō illud volebat, quam necessario amabat Deum.

Propter hanc difficultatem negari in primis posset, actum amoris beatifici esse simpliciter necessarium, ut Scot. Gabr. & alij Nominales docuerunt, partim in 3. d. 18. partim in 1. d. 2. & 10. partim in 4. d. 49. quibus non videtur repugnare D. Thom. in dicta d. 18. art. 2. ad 2. & 5. Sed hæc responsio altero de tribus modis potest intelligi. Primo, ut ille amor dicatur liber, solum quia est perfectissimo modo spontaneus, & voluntarius, atque adeo libertate opposita coactioni, non necessitati: quo sensu videtur loqui Scot. & alij Nominales. Sed est iam à nobis reiectus in principio huius sectionis, & ideo satis non est ad præsentem difficultatem soluendam. Secundo ergo modo existimari potest ille actus liber, quia reuera de se, & natura sua est indifferens, ita ut in omnibus beatis sit potestas ad sustinendum illum: & hoc existimo falsum, sed quia non est huius loci illud disputare, id suppono ex 1. 2. q. 4. & 10. & 1. p. q. 82. & in hoc fundatur difficultas posita. Tertio ergo modo potest singulariter tribui Christo hæc libertas in illum actum propter supernaturalem potestatem faciendi miracula. Vnum enim ex his miraculis esse poterat sustinere illum actum, sicut nonnulli dixerunt sustinuisse aliquando actum fructuosis, quamquam natura sua non sit minus necessarius: & hæc potestas, quamuis miraculosa, satis est ut ille actus sit liber, sed neque hoc mihi placet, quia non o-

Ecc

mnis